

Ny demokrati rörelse född i Ungern?

Tiotusentals ungrare har sedan i förra veckan deltagit i dagliga protester mot den auktoritära Orbánregeringen. För första gången deltar anhängare och politiker till samtliga politiska partier i aktionerna, vilket skapar många frågetecken. Kanske kan det vara grunden till en verkligt bred demokratifront i landet. Arbetaren rapporterar från Budapest.

UTRIKESANALYS

Skyltar med texten "Viktator" som står för Viktor Orbán, diktatorn, syns bland demonstranterna i Budapest.

Foto: Joakim Medin

Plötsligt vänder sig hundratals människor om och börjar snabbt pressa sig tillbaka ner för gatan, rakt mot oss, medan de hostar allt högre. Vi andra som har stått några meter längre bort från polisavspärrningen måste fort backa baklänges.

Bara ett par sekunder senare börjar det sticka även i våra ögon och halsar. Under några ögonblick utbryter panik, när folk halvt i blindo knuffar varandra för att retirera bort till den friska luften.

För vissa demonstranter är det här första gången de inandas tårgas. Andra har utsatts tidigare. Den ungerska kravallpolisen har under de föregående dagarna flitigt använt sig av gas och pepparsprej i försök att trycka tillbaka folkmassorna som samlats.

Protesterna mot Ungerns premiärminister Viktor Orbán som påbörjades i Budapest under den andra veckan i december har varit intensivare än på länge. Sammandrabbningarna mellan demonstranter och polis har varit mer våldsamma än på årtal, med ett flertal skadade på båda sidor. Dussintals som protesterat har arresterats.

Den utlösande faktorn till protesterna är två kontroversiella lagar som regeringspartiet Fidesz drev igenom i parlamentet den 12 december. En lag skapar ett parallellt system av administrationsdomstolar, som kommer att vara underställda Orbáns justitieminister och ta över beslutanderätten i frågor kring

exempelvis lokal- och parlamentsvalen.

En annan lag höjer gränsen för övertidsarbete som arbetsgivare kan begära av sina anställda, från 250 till 400 timmar per år. Arbetsgivarna får dock lov att vänta i upp till tre år med att utbetala lönen för dessa extratimmar. Många ungrare har ilsknat till över att Orbán till synes bara tjänar storkapitalets intressen, eftersom lagen tillkommit efter påtryckningar från stora multinationella företag med investeringar i Ungern. Både fackförbund och den parlamentariska oppositionen kallar de nya bestämmelserna för "slaverilagen".

"I'm not a slave for you", står det på en protestskylt som den 30-åriga demonstranten Bianca håller upp, när jag möter henne i en protest framför det ungerska public servicebolaget MTVA:s byggnad i Budapest på måndagskvällen.

Men de här protesterna handlar inte längre bara om slaverilagen, utan om all skit som hänt under Orbáns åtta år vid makten.

Bianca, en av demonstranterna

Skylten anspelar skämtsamt på en låt av den amerikanska popsångerskan Britney Spears.

– Jag jobbar med kommunikation i ett företag och är helt emot tanken på att införa hundratals extra arbetstimmar. Men de här protesterna handlar inte längre bara om slaverilagen, utan om all skit som hänt under Orbáns åtta år vid makten, säger Bianca, som betraktar sig som socialist.

Demonstranterna runt omkring oss verkar resonera på samma sätt. De ropar efter ett så grundläggande krav som "demokrati" och skriker ut sin ilska mot "Viktator" – Viktor Orbán, diktatorn. Ända sedan han och regeringspartiet Fidesz kom till makten 2010 har man legat bakom en auktoritär politik, som systematiskt attackerat fundamenten för den liberala demokratin i Ungern. Rättsväsendet, konstitutionsdomstolen och andra maktdeelningsinstitutioner har tagits över och politiserats, för att garantera Orbáns långvariga maktinnehav.

När de nya administrationsdomstolarna nu innebär att det inte ens formellt kommer finnas någon oberoende juridisk kontroll av valsystemet, så blir det svårt att i fortsättningen tala om fria och rättvisa val. Med detta blir det även svårt att fortsätta kalla Ungern för en demokrati.

– Men i dag är faktiskt första dagen som jag själv anslutit mig till protesterna. Det bestämde jag mig för i morse när det spreds filmklipp som visade hur två parlamentsledamöter våldsamt kastades ut härifrån public servicebolaget. Att använda våld är att korsa en gräns och det tror jag har dragit hit många i dag, säger Bianca.

Bianca har anslutit sig till protesterna för första gången, sedan hon sett parlamentsledamöter misshandlas på film. Foto: Joakim Medin

De regeringskritiska protesterna i Budapest har lockat tiotusentals deltagare som vill försvara demokratin.

Text: Joakim Medin

På söndagen arrangerades ett demonstrationståg med 15 000 deltagare i centrala Budapest, som slutade med ett appellmöte framför parlamentsbyggnaden. Efteråt fortsatte tusentals demonstranter en två timmar lång marsch till public servicebolaget MTVA, där elva parlamentsledamöter krävde att få läsa upp fem demokratikrav i tv-sändning. MTVA politiserades kort efter Orbáns makttillträde och har efter det agerat som maktens megafoner. De elva parlamentsledamöterna fick därför inte läsa upp sina demokratikrav. De valde då att ockupera ett rum i MTVA:s byggnad och tillbringade söndagsnatten där. På måndag morgon kastades två av dem våldsamt ut från byggnaden, medan de övriga fortsatte ockupationen fram till måndagskvällen.

Intressant nog så kom de olika parlamentsledamöterna från hela det oppositionella politiska landskapet – från liberalerna, socialdemokraterna, de gröna och högerradikalerna. För första gången har alla dessa även samlats i gemensamma gatuprotester.

De här protesterna har för första gången sammanfört alla andra partier.

János Bencsik, vice ordförande i Jobbiks partikabinett

Bara några meter från vänsterdemonstranter står det därför även hundratals demonstranter från det högerradikala nationalistpartiet Jobbik.

– Vi betraktar nu en politisk milstolpe. De här protesterna har för första gången sammanfört alla andra partier, som står sida vid sida mot regeringens antidemokratiska politik, säger János Bencsik, som är vice ordförande i Jobbiks partikabinett.

Det är på sätt och vis en häpnadsväckande analys, av ett parti som uppstod 2003 ur antidemokratiska, nazistiska och paramilitära kretsar. Jobbik betraktades fram till för bara några år sedan själva som det stora hotet mot demokratin i Ungern. Men samtidigt som Orbánregeringen själv har demonterat demokratin, har Jobbik under de senaste åren försökt lägga sig till med en mjukare framtoning.

– Jag har alltid sagt att vi aldrig kommer hamna i samarbete med några vänsterpartier. Men Orbán har tvingat oss till att göra detta. Om vi inte hittar ett sätt att stå tillsammans så kommer alla oppositionspartier att gå under, säger János Bencsik.

Bernadett Szél från det gröna partiet LMP var en av de parlamentsledamöter som ockuperade public servicebolaget MTVA.

Foto: Joakim Medin

I den stora klungan som spelar nationalistisk rock och viftar med Jobbikflaggor syns också ett bekant ansikte, med ett mörkt getskägg. Det är István Szávay, en högt uppsatt profil i Jobbik som var med och grundade partiet, och som fram tills helt nyligen var en av dess vice ordföranden.

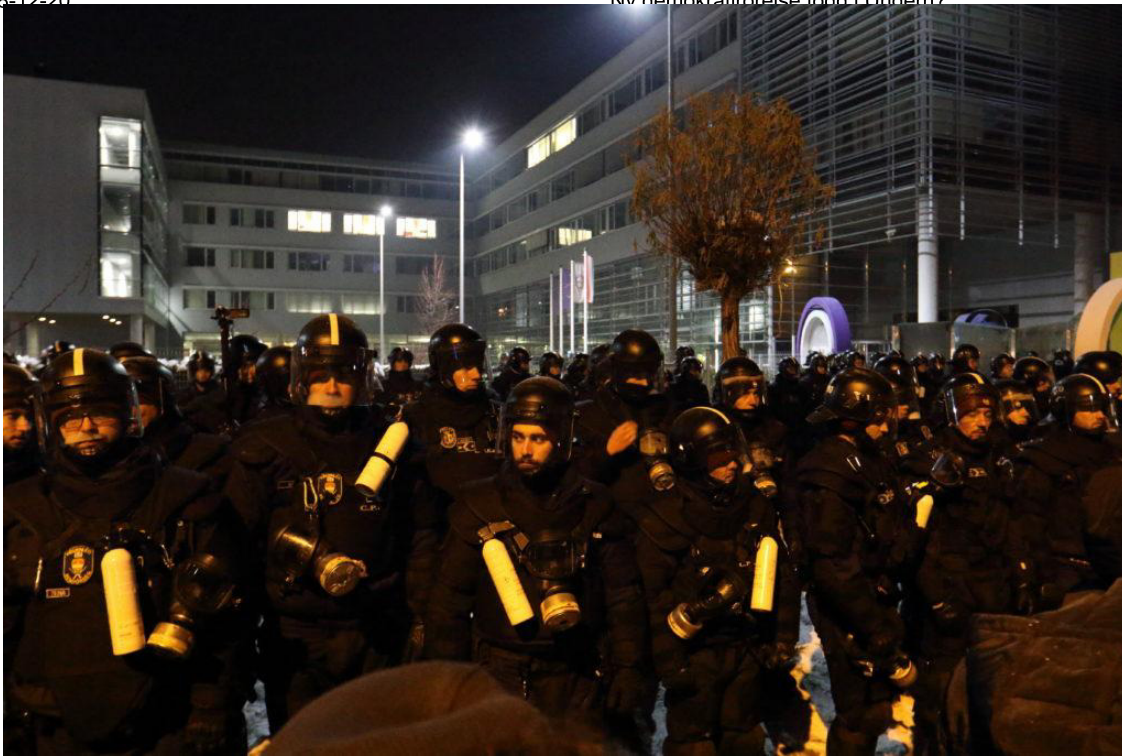
– Jag är en av Jobbiks parlamentsledamöter. Massa människor har samlats här i dag och det finns stora ideologiska skillnader mellan oss, men alla här vill kämpa mot diktatorn.

István Szávay ljuger om sitt politiska uppdrag. Han lämnade sin position som parlamentsledamot i början av december, efter att en Orbánkontrollerad tv-kanal läckt en ljudupptagning där István Szávay hördes uttrycka sig antisemitiskt. Där hördes han berätta hur han tidigare under 2018 hamnat i bråk med en judisk kvinna, som han kallat för en "smutsig jude". Efter det lämnade han snabbt alla uppdrag, och allt det är historia nu, om vi ska tro honom själv.

– Det enda problem som folk ser nu är Viktor Orbán och hans förbannade lögnfabrik. Vad vi tänker om resten av världen och hur det skiljer sig åt är inte längre något problem, säger István Szávay.

Det återstår att se om denna märkliga, allsidiga uppslutning i protesterna mot Orbánregeringen lyckas skapa ett brett och hållbart samarbete, eller om denna plattform så småningom spricker igen. Jobbik är landets största oppositionsparti, vars gatuaktivister tillfört en hel del styrka i protesterna sedan i förra veckan. Men en stor fråga inför de kommande veckorna är hur den övriga oppositionen ska hantera att partiet uppenbarligen ännu dras med antisemitiska och antidemokratiska åsikter.

Lika svårt är det att se hur länge protesterna kan pågå med samma styrka och uppslutning. Att över två tusen människor hade anmält intresse för att komma till en workshop för att tillverka egna gasmasker på tisdagskvällen, kanske ger en fingervisning.

Regeringen har svarat på protesterna med en mycket stor polisnärvaro på platserna för demonstrationerna.

Foto: Joakim Medin

Publicerad 19 december, 2018

Joakim Medin

Relaterat innehåll

Få fria medier kvar i det illiberala Ungern

Box 6507
113 83 Stockholm
Tel: 08-522 456 70 (redaktionen)
redaktionen@arbetaren.se

Organisationsnummer: 556542-8413
Tidningen Arbetaren behandlar dina personuppgifter i enlighet med allmänna dataskyddsförordningen. (EU) 2016/679. Du hittar vår dataskyddspolicy [här](#)

[ANNONSERA I ARBETAREN](#)
(klicka på texten för mer info)

Prenumerationsärenden:
tel 08-522 456 80 (tel.tid måndagar kl 10-13)
prenumeration@arbetaren.se

Swishnummer för gåvor: 1234 809 984